



Szoták Szilvia

A MAGYAR NYELV SZEREPE A FELSŐOKTATÁSBAN A KÁRPÁT-MEDENCE NYUGATI PEREMÉN ÉS AZON IS TÚL

A tanulmány a három nyugati kistérség: Szlavónia, Muravidék és Burgenland magyar lakta területeihez is kötődő bécsi, maribori, zágrábi egyetemen folyó képzés sajátosságait mutatja be, és foglalkozik a nyugati magyar tanszékeknek, lektorátusoknak a helyi magyar diaszpóra életében betöltött szerepével is.

„A felsőoktatás ugyanis több, mint egyetem és kutatás egyszerre. A jó egyetem és jó főiskola olyan szellemi otthon, amelyben szerveződik a közösség. Az egyetemen nagyobb, nemzeti közösség szerveződhet; s mind az egyetemen, mind a főiskolákon kialakulhat és fejlődhet a regionális és helyi közösség. A közösségen itt nemcsak az intézmény diákjainak, oktatóinak és nem oktató munkatársainak „communitas”-ára gondolok, hanem az intézményt körülvevő vidék és város embereire; azok egészére vagy csak – valamilyen szempontból – együttműködő részére.”^[1]

Bevezető

Tanulmányomban a három nyugati kistérség: Szlavónia, Muravidék és Burgenland magyar lakta területeihez is kötődő bécsi, maribori, zágrábi egyetemen folyó képzés fontosabb helyi jellegzetességeit, az intézményi működés néhány sajátosságát szeretném bemutatni. Kitekintésképpen a nyugati magyar közösségeket befogadó tanszékek, lektori vagy vendégprofesszori helyek tevékenységével, célkitűzéseikkel, elsősorban is a helyi magyar diaszpóra életében betöltött szerepével is foglalkozom.

A nyugati kiségiók magyarsága

Bármely közösség nyelvi viselkedése csak az őt érintő szociokulturális környezet ismeretében tanulmányozható – írta Haugen negyven éve, 1972-ben. A Kárpát-medence nyugati és dél-nyugati peremén elhelyezkedő három magyar közösség (az ausztriai – burgenlandi, bécsi –, a szlovéniai – muravidéki – és a horvátországi – szlavóniai – magyarság) helyzetét és nyelvhasználatát csak vázlatosan, a társadalom–csoport–egén viszonyrendszerében próbálom meg bemutatni, érintve a téma szempontjából fontos történeti, gazdasági, demográfiai, jogi, stb. tényezőket.

A nemzeti kisebbségek számának alakulását három tényező befolyásolhatja: a természetes szaporodás és fogyás (sajnos, a mérleg a kisebbségek esetében is negatív a mai, öregedő Európában), a migráció – ami egyébként a népszámlálások során legnehezebben regisztrálható kategória –, valamint az asszimiláció (Gyurgyík 2005). A tíz évenként lebonyolított népszámlálások adatai azt mutatják, hogy szinte minden, határon túli régióban csökkent a magyarok száma, így van ez a három nyugati kiségióban is.^[2] Mindhárom szörvány a nyelv- és kultúravesztés folyamatában él (Lábadi 2003: 177). A Trianont követő időszakban mindhárom régiót – Őrvidéket, Muravidéket, Szlavóniát – az anyaországhoz viszonyítva jólét, de a többségi államhoz viszonyítva elmaradottság jellemezte, s ennek következtében népességmegtartó erejük e területeknek nem volt. Mindhárom magyar szörvány reprodukációs képességét jellemzi az alacsony gyerekszám és az elöregedés, az asszimiláció, továbbá a jobb megélhetés okán való elvándorlás az ország fejlettebb vidékeire, Burgenland esetében a fővárosba (Lábadi 2003: 176; Göncz 2006: 69; Baumgartner 1995). Mindhárom szörványközösség már létszáma okán is magában hordja a fogyás, az asszimiláció veszélyét. A Kárpát-medencében élő kisebbségek közül az ausztriai autochton népcsoport volt az egyetlen, amely 1945 után polgári demokráciában, kapitalista berendezkedésű nyugat-európai államban, ugyanakkor az anyaországtól a vasfüggöny által fizikailag elszigetelve (Szoták 2009a: 1321) élt. Ausztriában sajátos a helyzet abból a szempontból is, hogy az őshonos magyarság mellett az emigráns magyarok csoportja is megtalálható, s a vándorlási folyamatban Ausztria korridor szerepet játszott nyugat felé.

A nyugati diaszpóra magyarsága

A nyugati diaszpóra létszámát 2–2,5 millióra becsülik, s ebben már benne foglaltatik azoknak a csoportja is, akik a nyelvet már nem beszélik, de magukat magyarnak tartják. A censusok több szempontból sem adnak pontos képet: egyrészt az utóbbi évtizedekben a Kárpát-medencéből kivándorolt magyarokat nem etnikai hovatartozásuk, hanem állampolgárságuk alapján tartják számon, másrészt a rendszerváltás óta nem követhető pontosan nyomon a különböző céllal és jogcímen a Kárpát-medencén kívülre került magyar származású, illetve magyar állampolgárságú személyek száma. Nyugat-Európában kb. 350 000 fő (Klaudy–Dobos szerk. 2006:10), az Egyesült Államokban 1 527 156 (Papp Z. 2008: 485) magyar él. Dél-Amerikában mintegy 50–55 ezer, Ausztráliában és Új-Zélandon 62 000, Izraelben kb. 200–250 ezer, Ázsiában 30 ezer, Afrikában legalább 10 ezer a magyarok száma.^[3]

Míg a környező országokban élő magyarok száma az elvándorlás, az asszimiláció és a természetes fogyás következtében folyamatosan csökken, addig a recesszió miatt, továbbá a sikeresebb életpálya és karrier reményében napjainkban sok magyarországi fiatal értelmiségi

[miért pont értelmiségi? Nemcsak ők, hanem nagyon sokan mások is...] próbál szerencsét a nyugati társadalmak munkaerőpiacán, növelve ezzel a nyugati magyar diaszpóra számát.

A migrációnak mint társadalmi jelenségnek, s így a nyugati irányú magyar népvándorlásnak is évszázados hagyománya van. A ma nyugaton élő magyar emigráció több hullámban érkezett új hazájába: az anyaországból politikai okok miatt a második világháborút követően és az '56-os forradalom után, Jugoszláviából a délszláv háború idején, Romániából a Ceausescu-rezsim időszakában. A legújabb vándorlási hullám, amely a rendszerváltást követően felerősödött, napjainkban is tart, bár a motiváció egyértelműen gazdasági: a fiatalok a jobb megélhetés és karrierépítés reményében indulnak el valamely európai vagy tengeren túli országba. Az emigráció politikai nézeteit, társadalmi integráltságát, magyarságképét és Magyarországhoz való viszonyát nagymértékben meghatározta/meghatározza kivándorlásának ideje. A jól képzett magyar fiatalok a Kárpát-medence magyarok régióiból gazdasági okokból és a szakmai fejlődés lehetőségét szem előtt tartva vándorolnak nyugatra. Ők legtöbbször ideiglenesnek tekintik kint tartózkodásukat, aktívan őrzik itthoni kapcsolataikat, gyakran hazajárnak, ezért nincs emigráns tudatuk. Egy részük 4–5 év után hazatér, más részük a célországban marad. A korábban kivándorolt közösségek civil és vallási szervezeteit általában akkor keresik meg, ha már gyermekeik is vannak. Gyakran előfordul, hogy az új emigráció nem tud azonosulni a többnyire '56-os magyar közösség ideológiai szemléletével, így ahelyett, hogy erősítenék az asszimiláció határán lévő régi szervezeteket; másfajta igényeiket gyakran egy új civil szerveződés, közösségi tér keretei között valósítják meg. Ez azonban megosztja, és ezáltal gyengíti a helyi magyar csoportokat és felgyorsítja az asszimilációt.

A Kárpát-medencén kívül a magyar népcsoport sehol nem autochton kisebbség, nyelvének státusza így sehol nem hivatalos, és a magyart mint kisebbségi nyelvet sem ismerik el. Ahhoz tehát, hogy nyelvüket különböző szintereken (baráti közösségekben, rendezvényeken, egyesületi találkozók, cserkészfoglalkozásokon, stb.) gyakorolják, a nyugati szörvényben élő magyaroknak nagy erőfeszítéseket kell tenniük. Anyanyelvük vagy – második generációs magyarok esetében – származásnyelvük gyakorlásához és esetenkénti használatához alkalmas kell teremteniük, s ehhez komoly szervezőmunkára és szabadidejük igénybe vételére van szükség.[\[4\]](#)

Diaszpórákutató

A vándorlással keletkezett közösségek (Ausztriától Németországon át a távoli Ausztráliáig, stb.) magyar nyelvének változatai – a Kárpát-medencei határon túli közösségek nyelvéhez hasonlóan – magukon hordozzák az államnyelvi hatást, azaz gyakran kölcsönöznek a kontaktuselemek közül. A magyarországi magyarok (egynyelvű beszélők) megnyilvánulásaiban gyakran találkozunk negatív sztereotípiákkal a határon kívül élő közösségek nyelvére vonatkozóan: „nem beszélnek olyan szépen, mint mi”, „már magyarul sem tudnak”, „keveréknyelven beszélnek”. Ez az egynyelvű, a magyarországi sztenderdet kizárólagosnak tekintő szemlélet jól illeszkedik a nyelv-nemzet-identitás elválaszthatatlanságát valló (közép)-európai közgondolkodáshoz (vö. Bartha 2002).

A nyugati magyar diaszpóra nyelvi helyzetével számos elméleti munka, valamint empirikus kutatáson alapuló mű foglalkozik (Bartha 2002; Bolonyai 1998; Fenyvesi 2004; Hatoss 2004; Kontra 1990; Kollár 2006; Kovács 1996; 2004; Zelliger 2004), továbbá az oktatással kapcsolatos, főként leíró szempontú tanulmányok is születtek (Csiszár 2004; Illés–Molnár

2009). Azt azonban, hogy a nyugati magyar közösségek a kutatások középpontjában állnának, még annak ellenére sem igen mondhatjuk el, hogy a rendszerváltás óta több szociológiai, antropológiai írás, illetve az amerikai és ausztrál magyar közösség társadalmi és demográfiai viszonyait bemutató történeti-elemző tanulmánykötet (Kovács 2004; Papp Z. 2008; Kunz 1997) is napvilágot látott. A nemzetközi felsőoktatási mobilitásnak köszönhetően egyre több fiatal foglalkozik doktori disszertációjában egy adott ország magyar közösségével (Ullholm-György 2010; Straszer 2011), s előfordul, hogy a szerző ott kezd új életet. Ezek a dolgozatok több szempontból értékes és hiánypótló tanulmányok. A hallgatói mobilitásról szólva érdemes megjegyezni, hogy a kelet-európai országok egymás közötti mobilitása csekély, egyedüli kivételt képez a Kárpát-medencei külhoni magyar hallgatók anyaországi irányú mobilitása (Erdei 2005).

Az újabb bevándorlók (s ezzel együtt újabb igények) miatt mind a nyugat-európai, mind a tengerentúli magyarság tekintetében nagy hiányt pótolna a közösségek történeti, civil történelmének, civil szerveződéseinek, valamint mai élőnyelvi helyzetének tudományos igényű leírása. A nyugati magyarsággal való intenzív kapcsolattartásnak a rendszerváltásig politikai korlátai voltak, 1989 után már csak a távolság és a költségek szabnak határt a civil érintkezésnek és a tudományos kutatásoknak. Elsősorban e két tényezőnek tulajdonítható, hogy a társadalmi és a kutatói figyelem egyaránt a Kárpát-medencére koncentrálódik. A rendszerváltás óta a tudományos és a közélet egyaránt nyitott a nyugaton élő magyar diaszpóra irányában, de húsz év elteltével sem mondhatjuk el, hogy ezeket a magyar közösségeket sikeresen meg tudtuk volna szólítani és gazdasági, társadalmi, politikai befolyásukat és tapasztalatukat Magyarország érdekében ki tudtuk volna használni.

Magyaroktatás a bécsi, maribori és zágrábi tanszéken

Napjainkban, amikor a gazdasági válság szinte az egész világon változásokat okozott – morálisan és a pénzügyi növekedés területén is –, egyre inkább érezhető, hogy a nyelvről/nyelvhasználatról a gazdaság összefüggésében (is) kell beszélni, s különösen meghatározó aspektus ez egy többségi/kisebbségi nyelvi relációban. A most bemutatandó három tanszék nemcsak elnevezésében más, de eltérő történelmi, jogi háttérrel és szociokulturális környezettel, különböző oktatási kínálattal és főként más-más hallgatói utánpótlással rendelkezik. A különböző tanszéki profil és az oktatási kínálat már a tanszékek elnevezésében is megmutatkozik: *Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar nyelv és Irodalom Tanszék* (1981); *Zágrábi Egyetem Hungarológia Tanszék* (1994); *Bécsi Egyetem Bölcsészettudományi Kar Európai és Összehasonlító Nyelv és Irodalomtudományi Intézet – Finnugor Tanszék* (1974). Annak ellenére, hogy a tanszékek viszonylag fiatal alapításúak, a magyaroktatás valamelyik formájának nagy múltja van a közeli fővárosokban.

A maribori kisebbségi tanszék „...Az egyik legkisebb hungarológiai műhely a világon – mind a diákok, mind pedig az oktatók száma^[5] tekintetében. Azzal a céllal jött létre 1981-ben, hogy a Muravidék kétnyelvű iskolái számára képezzen tanárokat, léte most is a kisebbségi külön jogokhoz van kötve: ezzel magyarázható (sajnos nem mindenki számára érthető), hogy akár egy hallgatóval is indíthatunk évfolyamot” (Kolláth 2005). A tanszék kínálatában az alábbi szakok szerepelnek: magyar nyelv és irodalom alapszak BA (kétszakos, magyar nyelvű); magyar szakos tanár MA szak (pedagógusképzés nincs alapszakon), valamint nyelvészeti doktori program (levelező oktatás keretében, költségtérítéses alapon, magyar nyelven). A Fordítástudományi Tanszékkel közös program a *Nyelvközi tanulmányok* –

magyar BA szak, amely a magyar–szlovén fordító, illetve tolmács MA programokra készíti fel a hallgatókat (kétnyelvű). A tanszék a közeljövőben hungarológia BA/MA, illetve irodalmi doktori programot szeretne indítani. A tanszék egyes évfolyamaira maximum 8 diák vehető fel a bolognai folyamat bevezetése óta, amely az előzőleg megállapított öt főhöz képest növekedést jelent. A lektorátusi órákat heti 2 órában muravidéki magyar hallgatók, illetve szlovén hallgatók (kb. 25 fő) látogatják, akik 4 félév után záróvizsgát tehetnek, amely feljogosítja őket a kétnyelvű általános és középiskolában való munkavállalásra (Gróf 2011: 126). Ez azonban azt is jelenti, hogy ha nem magyar szakosok, akkor a lektorátusi órákon kívül semmilyen magyar szaknyelvi képzésben nem részesülnek. A hallgatók száma változó, a létszámcsökkenés a muravidéki tanári helyek telítődésével magyarázható.^[6] A diákok létszáma miatt is szükség van az oktatási kínálat bővítésére, amelyet azonban ilyen csekély oktatói létszámmal kell megoldani. Így a kistanszékek sorsa emberi erőforrás tekintetében közös; a rengetek teendőre sokkal kevesebb oktató jut. A szlovéniai közoktatás is készül a megújulásra, az eddigi tapasztalatok ártértékelésére. Az 1995-ben készült *Fehér könyv* (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju) megújítására felkért szakmai bizottságnak a közoktatási miniszter utasításai szerint a szlovén oktatás jelenlegi helyzetének szakmai felmérését s az Európai Unióban és más, Szlovénia számára érdekes országokban uralkodó oktatási trendek elemzését kell elkészítenie, valamint a magyar nyelv oktatásának a helyi körülményeknek, feltételeknek megfelelő módosítása is napirenden szerepel (vö. Kolláth 2011).

A *Zágrábi Egyetem Hungarológia Tanszékének* – a régió legfiatalabb hungarológiai műhelyének^[7] – célkitűzéseit jól összefoglalja az alábbi néhány sor: „Képzési struktúránk és oktatási programunk lényeges specifikuma a határ közeli (zömmel a helyi magyar kisebbségek felé nyitó és annak értelmiségi utánpótlására koncentráló) hungarológiai műhelyek viszonylatában, hogy a magyar kultúrkánon értékeit műhelyünk elsősorban a többségi nemzet tudományossága és kultúrszférája felé közvetíti.” (Žagar-Szentesi 2007: 146). Ez a célkitűzés szorosan beilleszthető a hungarológia interdiszciplináris keretébe, s megfelel annak a definíció szerinti meghatározásnak is, miszerint a hungarológia olyan, külföldön művelt magyarságtudomány, amelynek célcsoportját éppen a nem anyanyelvű külföldiek alkotják (Fischer 2002). A hungarológiai képzés BA/MA szinteken folyik, de szerencsére megmaradt kétszakos formában a bolognai folyamat bevezetése (2005/2006) után is, így a végzeteknek jobb a munkaerő-piaci kilátásaik. Évente mintegy 25–30 elsőéves kezdi meg a szakon tanulmányait,^[8] és évi 10 hungarológus-szakpárú fiatal szerzi meg diplomáját (Žagar-Szentesi 2007: 145). A hallgatók a BA képzési szakaszban összesen 660 tanórányi magyar nyelvi képzésben részesülnek, amely a felét teszi ki a BA képzési szakasz teljes kurzuskínálatában előírt kötelező óraszámnak. Az oktatás nyelve horvát, kisebb részben magyar, de közvetítő nyelvként esetenként az angol is használatos. A tanszéken 3 főállású munkatárs, 3 vendégoktató: egy nyelvi lektor és két vendégprofesszor, egy irodalmár és egy nyelvész, valamint két, szintén magyarországi külsős kolléga biztosítja az oktatás színvonalát. Egy-egy speciálkollégium megtartására a tanszék a régebbi vendégoktatókat is felkéri. A bolognai folyamat kapcsán megnövekedett adminisztrációs feladatok is a tanszéki oktatókra hárulnak. Ennek függvényében elmondhatjuk, hogy a szükséges oktatási, kutatási feladatok (Kiss Gy. et al. 2004) volumenéhez és összetettségéhez képest erősen alulszabott a tanerő létszáma. Sürgető feladatot jelent az oktatási infrastrukturális gondok megoldása. A bolognai rendszer által előírányzott kis létszámú szemináriumi órák megtartásához hiányoznak a tantermi fejlesztések (Žagar 2007: 148), így gyakori a késő délutáni, illetve szombati oktatás.

A Bécsi Egyetem Bölcsészettudományi Kar Európai és Összehasonlító Nyelv és Irodalomtudományi Intézet – Finnugor Tanszék mint szervezeti egység létrejött a 2004-es egyetemi integrációs folyamat eredménye, 1974-es^[9] alapításától 2004-ig önálló tanszékként működött. Az intézetben – noha továbbra is a finnugor elnevezést viseli –, a hungarológia a 80-as évek gyakorlatától eltérően önálló diszciplínaként működik (Csire–Seidler 2008: 30). A tanszék oktatási kínálata az előző két egyetemi műhelyéhez képest szélesebb, a választható szakok száma több: a diákok magyar tanári szak (Lehramt Ungarisch), hungarológia BA/MA, fennisztika BA, finnugor nyelvészet MA szakok közül választhatnak, illetve nyelv- és irodalomtudományi doktori képzésben vehetnek részt (vö. Csire–Seidler 2008: 31). Az oktatás nyelve német, magyar, finn és észt.

A maribori és zágrábi tanszékekhez képest az intézet személyi feltételei is jobbak. Jelenleg öt professzor, négy lektor, két vendégprofesszor és különböző projekteken (pl. ELDIA) részt vevő munkatársak, óraadók (7 fő) erősítik az intézetben folyó oktató és kutatómunkát^[10]. A tanszék hallgatóinak összetétele heterogén, s ennek oka a vasfüggöny megszűnése, az elmúlt két évtizedben nyugat felé irányuló migrációs folyamat megnövekedése, Magyarország EU csatlakozása, valamint a hallgatói mobilitás. A bécsi egyetem elérhető közelségben, a két ország államközi egyezménye szerint tandíjmentes oktatást biztosítva várja a magyar hallgatókat, akik szép számmal ki is használják ezt a lehetőséget. Ennek függvényében a hallgatók között éppúgy megtalálhatók a német anyanyelvű osztrák hallgatók, akik a magyar kultúra iránti érdeklődésük miatt választják a hungarológiát, mint a magyar anyanyelvű, Magyarországon érettségizett hallgatók, a magyar anyanyelvű, valamely külföldi magyar régióból (Erdélyből, Vajdaságból, Felvidékről) származó hallgatók, az Ausztriában élő migráns szülők gyermekei, akik a nyelvmegtartás miatt választják a hungarológia vagy magyar szakot, továbbá a burgenlandi magyar népcsoporthoz tartozó hallgatók. A multikulturális egyetemi légkörben oktató intézet „... a tanárképzésen keresztül részt és felelősséget vállal a burgenlandi magyar népcsoport megőrzésében, és tanárokat képez az ausztriai magyar mint idegen nyelv oktatásához.” (Csire–Seidler 2008: 31) Erre a rendszerváltást követően, majd Magyarország 2004-es EU-csatlakozása után egyre nagyobb az igény.

A fentiek tükrében látjuk, hogy a hallgatói utánpótlás Bécsben láthatóan sokkal könnyebben biztosított, mint például Mariborban vagy Zágrábban,^[11] valamint azt is, hogy az eltérő nyelvi kompetenciák és a kulturális háttértudás nem csekély kihívás elé állítják a lektorokat és az oktatókat, hiszen optimális esetben a magyar nyelvet anyanyelvként, származási- és idegen nyelvként is lehetne oktatni.

Túl a Kárpát-medencén. Magyaroktatás szórványban

1. A hungarológiai előzmények

A magyar nyelv iránti érdeklődésnek igazoltan történelmi, ugyanakkor teljesen hétköznapi, praktikus okai voltak. Egy többnyelvű városban (amilyen példának okáért a 18. században Pozsony, Bécs vagy Budapest is volt), ahol magyarok, németek, szlovákok éltek együtt, gyakorlati haszna származott az egyénnek abból, ha megtanulta környezetét, szomszédja nyelvét. A hungarológia történetéből ismerjük, hogy elsőként a környező országokban vezették be a magyar nyelvoktatást, s a 18. századi Pozsonyban Bél Mátyás volt az, aki felismerte az idegen nyelv oktatásának jelentőségét, s – tankönyveiben is megmutatkozó – új

szemléletével a latin mellett középiskolai szinten meghonosította a német, szlovák és magyar nyelv oktatását (Nádor 2001: 63). A bécsi egyetemen 1806-ban határozták el egy magyar nyelv és irodalom tanszék megalapítását, amelynek élére Márton József nyelvmestert neveztek ki, aki ezért fizetést sem kapott, mégis küldetésének tekintette, hogy a magyar nyelvet és kultúrát külföldön ismertté tegye. Ez volt az első magyar egyetemi oktatóhely a világban. A magyar nyelv iránti érdeklődés szoros összefüggésben volt az összehasonlító, valamint finnugor nyelvtudomány fejlődésével (Nádor 2001: 88), hiszen ezekhez a stúdiumokhoz kapcsolva elkezdődött a magyar nyelv és kultúra megismertetése a prágai (1854-től, az első lektor Riedl Szende), a helsinki (Oskar Blomstedt 1860-tól) és uppsalai (Karl Bernhard Wiklund), valamint a párizsi (Kont Ignác 1906-tól) egyetemeken.

Nagy lépésekben eljutottunk 1916-ig, amikor a mindkét ágon német származású, de magát mégis magyarnak valló Gragger Róbertet kinevezik a berlini egyetemen alapított német tanszék vezetőjévé. A hungarológia atyjának tartott Gragger létrehozta a Berlini Egyetem Magyar Intézetét, szakkönyvtárat alapított, kialakította a hungarológia oktatási rendszerét (vendégprofesszor, lektor) és nem utolsó sorban meghatározta a külföldi hungarológiai oktatás célját és feladatát, azaz a magyarságra vonatkozó problémák tudományos kutatását, az oktatást, idegen nyelvű publikációk írását, az ország kultúrájának és nyelvének, s ezzel együtt imázsának terjesztését (vö. Nádor 2001: 93). Utolsó nagy műve a berlini Collegium Hungaricum létrehozása volt, s ezzel gyakorlatilag megalakult a hungarológia terjesztésének ma is fennálló rendszere. Kedvező pillanat volt ez a hungarológia számára, mivel Klebelsberg Kuno akkori kultuszminiszter mindenben támogatta Gragger kezdeményezéseit. Klebelsberg koncepciójában nemcsak az ösztöndíjas politika megújítását határozta meg, de nagyon fontosnak tartotta nemzetközi kapcsolatrendszer és kultúrpolitika kiépítését, egy jól képzett elit segítségével. Mindezzel az ország minél nagyobb ismertségét akarta elősegíteni. [12] Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy elkezdte a magyar ösztöndíjasok elhelyezéséül szolgáló Collegium Hungaricumok hálózatának kiépítését, [13] valamint az egyetemi magyar oktató- és kutatóhelyek, s a hozzájuk kapcsolódó történeti intézetek létrehozását. A berlini magyar tanszék megalakulását további 40 oktatóhely [14] kialakítása követte a második világháború kitöréséig. A Klebelsberg által elkezdett és Hóman Bálint által folytatott kultúrpolitika hatékonynak és eredményesnek bizonyult, ezen alapul a Collegiumok és tanszékek, lektorátusok mai hálózata is.

2. Nyugaton, szórványban, magyarul a felsőoktatásban

Az alábbiakban a nyugati szórvány és a magyaroktatás helyzetének és összekapcsolódásának vizsgálatára teszünk kísérletet. A világ számos országában élő magyar diaszpóra magyar nyelvű oktatásában fontos szerepet játszik a Külföldi Magyar Cserkészszövetség, [15] amelynek minden kontinensen vannak csapatai. A Cserkészszövetség megköveteli tagjaitól a magyar nyelvismeretet, s ugyanakkor a nyugati diaszpórában részt is vesz a magyar nyelv és kultúra oktatását végző hétvégi/vasárnapi iskolák létrehozásában és működtetésében. Ennek praktikus oka van: a nagy távolságok miatt a cserkészfoglalkozásokkal összehangolva tartják az iskolai órákat is hétvégén. Ezen kívül több nagyvárosban (London [16], Bécs [17], München) működik olyan iskola, amely a nagy érdeklődés miatt létszámánál és szervezettségénél fogva régen kinőtte már a hétvégi iskola kereteit. Az egyetlen, elsősorban magyar nyelven oktató középiskola, a Burg Kastl-i Magyar Gimnázium (1958–2006), mely sok '56-os magyar számára, majd az ő gyermekeiknek is biztosította a magyaroktatást és az

érettségi vizsga letételét, napjainkban már bezárta kapuit. Jelenleg magyar nyelvből érettségi vizsgát tenni lehet a közeli Bécsben (Szothák 2009b: 25) és a távoli Ausztráliában is.

A Klebelsberg Kuno által alapított Collegium Hungaricumok, tanszékek és lektorátusok egy része napjainkban is létezik, s a jelenleg a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumhoz tartozó Balassi Intézet működteti őket – Magyarország Vendégoktatói Hálózatát – kétoldalú egyezmények vagy intézményközi megállapodások keretében. A vendégoktatói hálózat képviseli napjainkban a külföldön hungarológiai oktatómunkával foglalkozó intézmények egyik fő típusát. Ez az országok közötti kölcsönösség elve alapján működik, s ez sokszor akadályozza az új vendégoktatói helyek létesítésének. A második csoportot azok a külföldi egyetem által fenntartott oktatóhelyek jelentik, amelyeken általában magyar származású vagy Magyarországhoz kötődő oktatókat alkalmaznak. Ebben az esetben a hallgatói létszám nagyon meghatározó. A Balassi Intézet honlapján talált adatok szerint [18] a 2011/12-es tanévben Magyarország kétoldalú egyezmény vagy intézményközi megállapodás keretében a világ 18 országába [19] küldött vendégtanárt és lektort. Ezenkívül világszerte 14 ország 24 városának [20] egyetemén működnek egyéb olyan hungarológiai oktatóhelyek, amelyek hozzájárulnak a magyar nyelv és irodalom, művelődéstörténet, földrajz, történelem/hungarológia műveléséhez és terjesztéséhez. [21] Négy olyan országot emelnék ki, ahol a legtöbb hungarológiai kutatóhely van, s ahol magyarok is élnek a különböző időszakokban történt kivándorlások következtében: Németország, Franciaország, Olaszország és az Amerikai Egyesült Államok. [22] Ez utóbbi országban három hungarológiai műhely is van – Bloomington, Chapel Hill és New Brunswick– s közülük ez utóbbi tartozik Magyarország Vendégoktatói Hálózatához (itt az oktatás jelenleg szünetel, bár éppen most írták ki a vonatkozó vendégoktatói pályázatot a hely betöltésére). A mintegy 1,6 millió főre tehető amerikai magyar diaszpóra a nagy távolságok miatt több kis lokális közösséget alkot (vö. Papp Z. 2008: 416), ezek legnagyobbika a viszonylag „tömbben” élő, 160 000 ezres keleti parti csoport, ahol nagy hagyománya van a hungarológiának (Szépe 2001:184; Nagy 2009;). Pontosítani!

3. A Rutgers Egyetem és a hungarológiai oktatás

A New Jersey állambeli településen 1991-ben éppen a környéken élő, közel 160 000 ezres magyar diaszpóra felsőfokú magyar nyelvi és hungarológiai oktatásának szolgálatára jött létre a Rutgers Egyetem Magyar Intézete (Nádor 2001: 118). A magyar nyelv és kultúra oktatása nagy hagyományokkal rendelkezik itt, magyar nyelvű kurzusokat 1959-től folyamatosan indított az egyetem, s ebben nagy szerepet töltött be Molnár Ágoston, aki az Elmhurst College magyar programját helyezte át a Rutgers-re és vezette egészen 1964-ig (Molnár 2002: 87). A Szlav Nyelvek és Irodalmak Tanszékcsoportjának igazgatója így nyilatkozott az intézet alapításakor: „Az egyetemet körülvevő magyar környezet a magyar program gazdag forrásául szolgál majd” (Haydon 1984: 64). Ezt az állítását többek között arra is alapozta, hogy a New York közelében fekvő keleti parti településen van a legnagyobb, magánérből létrehozott kulturális központ, a Hungarian Heritage Center, amelynek múzeuma és több ezer kötetes gyűjteménye, levéltári anyaga is van. Itt működik az a Bessenyei György kör is, amelyet magyar emigráns fiatalok alapítottak a Rutgers Egyetemen még 1960-ban, s hosszadalmas lenne felsorolni az egyéb, környékbeli magyar szervezeteket.

A megállapodás szerint az önálló státuszú intézet – az *Institute of Hungarian Studies* – létrehozásával az Egyetem azt vállalta, hogy épületet ad és professzori státuszt létesít,

Magyarország pedig lektort küld és gondoskodik a könyvvállományról. Az Intézet két funkciót töltött be: a magyar nyelv oktatását és a hungarológiai tárgyak előadását (főként angol nyelven), valamint kutatási tevékenységet folytatott. 1989-ben Bárdos Jenő Fulbright-ösztöndíjas professzorként új kurzusok indításával (magyar költészet, fordítás, mai magyar kultúra) elérte, hogy a magyar mellékszak (Hungarian Minor)[23] legyen az egyetemen (Molnár 2002:88). Az őt követő, szintén Fulbright-ösztöndíjas Szépe György professzor további kurzusokat indított, s kitűnő diplomáciai érzékének köszönhetően nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a helyi magyar közösséggel s az általuk szervezett rendezvényekkel is megismertesse az egyetemistákat, s ezzel népszerűsítse magát a szakot és a magyar kultúrát is. Hasonlóan fontos szerepet vállalt a magyar közösség életében a nemrég elhunyt Nagy Károly.

A diákok összetétele itt is heterogén volt. A már említett vasárnapi iskolának és cserkészletnek köszönhetően a magyar diákok egy része valamilyen szinten beszélt magyarul, de azoknak a magyar származásúaknak, akik az előbb említett foglalkozásokon nem vettek részt, nyelvismeretük nem volt, de származástudatuk igen. A képzésben részt vevők másik felét amerikai és egyéb származású, nyelvismerettel nem rendelkező hallgatók alkották,[24] akiket főként a diplomata karrier, az üzleti élet lehetőségei motiváltak vagy a spontán érdeklődés vezette őket az Intézetbe (vö. Szépe 2001: 185; Molnár 2002: 90). Szépe ideje alatt – főként a helyi magyar szervezetek vezetőivel kialakított jó viszonynak köszönhetően – nyaranta is indítottak nyelvi kurzusokat másod-, illetve harmadgenerációs magyaroknak, s az Intézet a Bessenyei Körrel együttesen tudományos előadássorozatot szervezett az Intézet többségében magyar nyelven (Szépe 1992: 93–94). Az akkor készült tervek (Third Year Abroad) – helyi magyar pedagógusok továbbképzése, a hallgatók magyarországi szemesztere, konferenciák, középiskolai csereprogram – csak részben valósultak meg (Szépe 1992: 93–94; idézi Molnár 2002: 91).

Összegzés

„Az oktatás a leghatékonyabb eszköz, amivel meg tudod változtatni a világot” – vallotta Nelson Mandela. A fenti példák mind ezt a bölcs mondást igazolják. Az oktatás a kultúrákat, generációkat, s – ami számunkra legfontosabb – a világban szétszórt nemzetrészeket kapcsolja/kapcsolhatja össze a nyelv segítségével. A New Brunswick-i tapasztalat azt mutatta meg, hogy a hungarológiai program akkor sikeres igazán, ha a magyar-amerikai intézeti háttéren túl a helyi magyar szervezetekkel is harmonikus a viszony (ők anyagi és autentikus szellemi támogatói lehetnek a programnak), s ezen túlmenően kiváló amerikai és magyar tudósok és egyben jó érzékkel megáldott kultúrdiplomataik alkotják az ott tanító szakembergárdát. Azt is igazolta ez a példa, hogy a külföldön művelt magyarságtudomány segítségével nemcsak a más kultúrákhoz tartozókat, de a valamelyest még Magyarországhoz kötődő, a diaszpórában élő magyarokat és azok leszármazottait is meg tudjuk szólítani. Számomra ezt rejtette magában Szépe György gondolata, s ez az a kultúrpolitikai és nemzetpolitikai feladat, amit elvár a nyugati diaszpóra közössége Magyarországtól.

Irodalom

- Bartha Csilla 2002: Nyelvhasználat, nyelvmegegyezés, nyelvcsere amerikai magyar közösségekben In: Kovács Nóra–Szarka László (szerk.): *Tér és terep. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 111–136.
- Baumgartner, Gerhard 1995: 6 x Österreich. Gesichte und Aktuelle Situation der Volksgruppen. In: Hemetek, Ursula (Hrsg.): *Initiative Minderheiten*. Klagenfurt, Drava Verlag.
- Bolonyai Ágnes 1998. In-between languages: Language shift/maintenance in childhood bilingualism. *The International Journal of Bilingualism*, 2/1. 21–43.
- Csire Márta–Seidler Andrea 2008: Hungarológia Ausztriában: oktatás és kutatás a Bécsi Egyetemen. *THL2* 2008/1–2: 29–36.
- Csiszár Rita 2004: A kétnyelvűség szociolingvisztikai dimenziói a bajorországi Európai Magyar Gimnáziumban (Kastl). *Kisebbségkutatás*, 2004/1. 51–67.
- Erdei Itala 2005: Hallgatói mobilitás a Kárpát-medencében. *Educatio*, 2005/2. 334–341.
- Fejős Zoltán 1988: Magyarok az Egyesült Államokban az 1980-as években. (Demográfia, társadalmi adatok, fogalmi problémák.) *Magyarságkutatás*, 177–216.
- Fenyvesi Anna 1995: *Language contact and language death in an immigrant language: The case of Hungarian*. Pittsburgh, Department of Linguistics, University of Pittsburgh.
- Fischer, Holger 2002: Hungarologie–Entwicklungen, Probleme, Perspektiven. In: Lahdelma, Tuomo–Jankovics József–Nyerges Judit–Laihonen, Petteri (szerk.): *Hatalom és kultúra. Plenáris előadások & Kerekasztal vitaindítók. V. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus* (Jyväskylä, 2001. augusztus 6–10.).
- Gróf Annamária 2011: A magyar nyelvi lektorátus a maribori egyetem bölcsészettudományi karán. Szoták Szilvia szerk. *Magyar nyelv és kultúra a Kárpát-medencében*. Dunaszerdahely–Alsóőr: Gramma Nyelvi Iroda–UMIZ–Imre Samu Nyelvi Intézet. 125–131.
- Göncz László 2006: Az anyanyelv használatához való jog Szlovéniában. *Romániai Magyar Jogtudományi Közöny* IV/ 2. 69–74.
- György-Ullholm, Kamilla 2010: *Same Mother Tongue – Different Origins: Implications for Language Shift and Language Maintenance Among Hungarian Immigrants and Their Children in Sweden*. Doctoral Dissertation. Centre for Research on Bilingualism Stockholm University.
- Gyurgyík László 2005: A határon túli magyarok számának alakulása az 1990-es években. *Magyar Tudomány*, 6/2. 132–144.
- Hatoss Anikó 2004. A magyar nyelv és kultúra Ausztráliában. *Hungarológiai Évkönyv*. Pécs, PTE BTK, 201–216.
- Haugen, Einar 1972: *The Ecology of Language*. Stanford University Press, Stanford.

Haydon, Tom 1984. New Brunswick Endove Spurs Course in Hungarian. *The Star-Ledger*, 1984. júl. 20. 64.

Illés-Molnár Márta 2008: *Magyar Iskolák Németországban*. (<http://www.ungarischunterricht-karlsruhe.de/publicisztika.html>)

Kiss Gy. Csaba–Ladányi István (szerk.) 2004: *Fiume és a magyar kultúra*. Budapest, ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszék – Kortárs Kiadó.

Klaudy Kinga – Dobos Csilla (szerk.) 2006: *A világ nyelvei és a nyelvek világa: Soknyelvűség a gazdaságban, a tudományban és az oktatásban*. A XV. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásai. Miskolc, 2005. április 7–9. Pécs–Miskolc, MANYE – Miskolci Egyetem.

Klebsberg Kuno 1927: *Beszédei, cikkei és törvényjavaslata. 1916–1926*. Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdaipari R.T.

Kocsis Attila–Lukácsi Kádár Éva 2008: *Misszió, de hogyan?* (Kézirat.)

Kolláth Anna 2005: *Magyarul a Muravidéken*. Maribor, ZORA 39.

Kolláth Anna 2011: A szlovéniai Muravidék kétnyelvű oktatása. *Új Szó*, 2011. jan.11.

Kollár Andrea 2006: *Nyelvpolitika és nyelvi jogok Olaszországban*. Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó.

Kontra Miklós 1990: *Fejezetek a South Bend-i magyar nyelvhasználatból*. (Linguistica, Series A, 5.) Budapest. 161–173.

Kovács Nóra (szerk.) 2004: *Tanulmányok a diaszpóráról*. Budapest: Gondolat Kiadó.

Kunz Egon 1997: *Magyarok Ausztráliában*. Budapest, Teleki László Alapítvány.

Lábadai Károly 2003: Nyelvtörvények, nyelvi jogok Horvátországban. In: Nádor Orsolya–Szarka László (szerk.): *Nyelvi jogok, kisebbségek, nyelvpolitika Kelet-Közép-Európában*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 176–189.

Molnár Mária 2002: Amerikaiak, magyarok és amerikai magyarok. *Hungarológiai Évkönyv*. Pécs, PTE BTK–Dialóg Campus Kiadó, 86–95.

Nagy Károly 2009: Küldetéses magyar emigráció Amerikában. In: Böröndi et al. (szerk.): *A felszívódás veszélye, a fennmaradás esélyei. Magyar szórványok Európában, Amerikában, Ausztráliában*. Bécs, Sodalitas, 207–216.

Nádor Orsolya 1998: A magyar mint idegen nyelv/ hungarológia oktatásának történeti áttekintése a kezdetektől napjainkig. In: Giay Béla–Nádor Orsolya (szerk.): *A magyar mint idegen nyelv: hungarológia*. Budapest, Janus–Osiris, 55–127.

Papp Z. Attila (szerk.) 2008: *Beszédből világ*. Budapest, Magyar Külügyi Intézet.

Salló Emőke–Csémi Szilárd szerk. 2010: *Cserkészek az összmagyarország szolgálatában. Magyar Cserkészalmanach*. Révkomárom, Magyar Cserkészszövetségek Fóruma.

Straszer Boglárka 2011: *Language and Identity among Hungarians in Sweden. Ethnic and Linguistic Context of Identity: Finno-Ugric Minorities*. 161–195. *Uralica Helsingiensia* 5. Helsinki.

Szépe György 1992: Új egyetemi magyar intézet az Egyesült Államokban. *Nyelvünk és Kultúránk*. 86. 93–97.

Szépe György 2001: *Nyelvpolitika: múlt és jövő*. Pécs, Iskolakultúra.

Szoták Szilvia 2009a: Törvényes garanciák és gyakorlat a horvátországi, szlovéniai és ausztriai magyarság életében. *Magyar Tudomány*, 2009/11. 1321–1329.

Szoták Szilvia 2009b: A magyar nyelv helyzete Ausztriában. *Korunk*, 2009/2. 21–27.

Szoták Szilvia 2011: Gondolatok a nyugati diaszpóra oktatásáról. In: Kozmács István–Vanco Ildikó (szerk.): *A csitári hegyek alatt...* (Nyelvészeti írások Sándor Anna tiszteletére). Nyitra, Arany A. László Polgári Társulás, 223–231.

Žagar Szentesi Orsolya 2007: A zágrábi egyetem hungarológiai tanszéke – a bolognai rendszer kezdeti tapasztalatainak tükrében. *THL2* 2007/1–2. 144–150.

Jegyzetek

[1] Szépe György 2001. *Nyelvpolitika: múlt és jövő*. Pécs: Iskolakultúra. p. 102.

[2] A 2001-es census szerint Burgenlandban 6 641 (osztrák és egyéb állampolgárságú összesen); Muravidéken 5 212 (nemzetiség szerint); Horvátországban 16 595 (nemzetiség szerint) magyar él.

[3] 2006-os jelentés a Kárpát-medencén kívül élő magyarságról. www.nemzetpolitika.gov.hu (2011.12.10.)

[4] Sokszor egy cserkészfoglalkozáson, magyar nyelvű misén, istentiszteleten való részvételhez kétszer két órás autótú szükséges, ez tehát egész napos programot jelent a családnak.

[5] Három állandó oktató és három óraadó tanár végzi a tudományos és oktató munkát, a diákok száma összességében húsz fölött van.

[6] Ha 2 szakos programra jelentkezett a hallgató, és az egyik szak telített, akkor kényszerből választania kell egy másik szakot. Ez lehet a magyar, amit, ha az a másik megüresedik, akkor le is ad.

[7] A Zágrábi Egyetemen először 1880-ban nyílt magyar nyelvi lektorátus, mely 12 évvel később tanszékké nőtte ki magát, és 1923-ig működött. Az ezt követő időszakban az éles cezúra következtében mintegy fél évszázadon át még a magyar nyelv oktatása sem volt megoldott. A magyar nyelvi lektorátus is csak a hatvanas évek végén szerveződött újra (Žagar 2007: 145.).

[8] Lemorzsolódással is évi 90–100, hivatalosan beiratkozott hungarológia szakos hallgatója van a tanszéknek.

[9] A második Ratio Educationis kiadásának évében, 1806-ban a bécsi egyetemi vezetés egy magyar nyelv és irodalom tanszék alapítására határozta el magát, amelynek első nyelv mestere Márton József lett. A bécsi lett az első egyetemi oktatóhely külföldön, s ezáltal fontos állomás a hungarológia történetében (Nádor 1998: 83.).

[10] <http://finno-ugristik.univie.ac.at/abteilung/mitarbeiterinnen/> (Utolsó nézet: 2012. március 14.)

[11] Hiszen a hivatalos 2001-es népszámlálás adatai szerint 40 583 magyar személy él Ausztriában, azonban egyes becslések szerint ennél is többen, közel 100 000-en élnek Bécsben és a tartományi székhelyeken.

[12] Egyik beszédében így határozta meg a kultúrpolitika feladatát: „A kultúrpolitika területén soká lehet büntetlenül mulasztani, mert a bajok csak tíz-tizenöt év múlva mutatkoznak, de aztán akkor irreparábilisak, és a hibát csak egy nemzedék múlva lehetne nagy nehezen megkorrigálni. A kultúrpolitikának tehát mindig jó tizenöt esztendővel előre kell gondolkodnia.”(Klebensberg 1927: 638–639; idézi Nádor 2001: 98.)

[13] Berlin után 1924-ben Bécsben, 1928-ban Rómában alakult CH, azokon a helyeken pedig, ahol épületet nem sikerült szerezni – Párizsban (1928), Stockholmban (1928), Varsóban (1935), Bolognában (1940), Milánóban (1941) – az őket befogadó egyetemekhez kapcsolódva Magyar Tanulmányi Központokat hoztak létre (vö. Nádor 2001: 102.).

[14] Amszterdam, Ankara, Bécs, Berlin, Bologna, Firenze, Genf, Genova, Grenoble, Helsinki, Krakkó, Lancaster, Lemberg, Lille, Lipcse, London, Lund, Lyon, Madrid, Milánó, Nápoly, New York, Nijmegen, Nizza, Padova, Pavia, Pisa, Párizs, Róma, Stockholm, Stuttgart, Szófia, Tartu, Torinó, Toulouse, Trieszt, Tübingen, Uppsala, Utrecht, Velence.

[15] www.kmcisz.org

[16] Londoni Magyar Iskola (<http://www.magyariskola.org.uk/>)

[17] <http://www.amaped.eu/>

[18] <http://www.bbi.hu/index.php/hu/lektori-halozat/kulfoldi-lektoratusok/9-quickmenuhun/183-egyeb-oktatohelyek> (letöltés: 2012. március 15.)

[19] Amerikai Egyesült Államok (New Jersey – Rutgers, szünetel), Ausztria (Bécs), Bulgária (Szófia, Veliko Tarnovo), Csehország (Prága), Egyiptom (Kairó), Észtország (Tartu), Franciaország (Bordeaux, Párizs 2 tanszéken, Strasbourg, Lille), Horvátország (Eszék, Zágráb), Kína (Peking), Lengyelország (Varsó, Krakkó, Poznan), Macedónia (Szkopje),

Oroszország (Moszkva, Szentpétervár, Izhevsk), Románia (Bukarest, Kolozsvár, Marosvásárhely), Szerbia (Belgrád), Szlovákia (Besztercebánya, Pozsony, Nyitra, Eperjes), Szlovénia (Maribor, Ljubljana), Törökország (Ankara). Forrás: www.bbi.hu

[20] Ausztria (Graz), Csehország (Brno), Dánia (Aarhus), Finnország (Helsinki, Turku, Jyväskylä), Franciaország (Dijon), Hollandia (Groningen), India (Delhi), Japán (Osaka), Kanada (Torontó), Korea (Yongin), Nagy-Britannia (London), Németország (Göttingen, Berlin, München, Regensburg), Olaszország (Firenze, Nápoly, Padova, Róma, Udine), USA (Bloomington, Chapell Hill). Forrás: www.bbi.hu

[21] Összehasonlításként két szomszédos országot néztem meg a kulturális intézetek tekintetében. A világban nyolc szlovák kulturális intézet működik: Prága, Párizs, Budapest, Berlin, Varsó, Bécs, Moszkva, Róma. A honlapjaik az alábbi angol linken elérhetők: <http://www.slovakia.culturalprofiles.net/>. A szomszédos Románia 24 ország 38 országában terjeszti intézményes keretek között a román kultúrát.

[22] Svédországban egy viszonylag fiatal, 30–40 000 lelket számláló magyar diaszpóra él, azonban ebben az országban jelenleg nincs hungarológiai műhely, noha a múltban volt Stockholmban.

[23] A fősza mellett két év alatt hat kurzust kellett teljesíteni, s ez a diplomába is bekerült.

[24] 25–30 hallgató fél évenként, e szám olykor 40-re is felemelkedett (vö. Molnár 2002: 90).



SZOTÁK SZILVIA

nyelvész, az Imre Samu Nyelvi Intézet elnöke

szotaksz@t-online.hu

A sárospataki Rákóczi Gimnáziumban érettségizett. Felsőfokú tanulmányait a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, ahol magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári diplomát szerzett. Részt vett a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Iskolájának programjában szociolingvisztika-nyelvpolitika elágazást választva. Jelenleg doktorjelölt. Disszertációját az őrvidéki magyarok nyelvéről írja. A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat nyelvészkerének tagja. 2008–2011 között a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság résztvevője. Burgenlandban 2000-től folyamatosan végez terepmunkát.

Kutatási területe: ausztriai kisebbségek, nyelvi jogok, nyelvpolitika, oktatáspolitikai, kétnyelvűség, kontaktológia.